Työterveyslaitos

LAUSUNTO

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
EDUSKUNTA

3.9.2025

TyV@eduskunta.fi

S-postinne 20.8.2025; Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta perjantai 05.09.2025 klo 11.00 / HE 68/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 68/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ERÄISTÄ ASBESTIPURKUTYÖTÄ KOSKEVISTA VAATIMUKSISTA ANNETUN LAIN 2 JA 11 §:N, TYÖSUOJELUN VALVONNASTA JA TYÖPAIKAN TYÖSUOJELUYHTEISTOIMINNASTA ANNETUN LAIN 48 §:N SEKÄ TYÖTURVALLISUUSLAIN MUUTTAMISESTA

Työterveyslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi eräistä asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annetun lain 2 ja 11 §:n, työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 48 §:n sekä työturvallisuuslain muuttamisesta.

Työterveyslaitos puoltaa esitettyjä muutoksia ja täydennyksiä asbestipurkutyön vaatimuksia koskevaan lakiin (684/2015), työturvallisuuslakiin 738/2002) ja lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006).

Yleisesti Työterveyslaitos katsoo, että ehdotetuilla muutoksilla ja täydennyksillä on työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta edistäviä vaikutuksia.

Asbestipurkutyötä koskevista vaatimuksista annettu laki

Asbestityön nykytila

Vuosittain todettujen asbestisairaustapauksien määrä laskee Suomessa tasaisesti, mutta niitä todetaan edelleen liittyen pitkään viiveeseen altistumisen ja sairauden diagnosoimisen välillä. Asbestille myös altistutaan edelleen suomalaisessa työelämässä: Syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteriin (ASA-rekisteri) ilmoitetaan vuosittain yli 4000 asbestille työssään altistunutta työntekijää. Eniten ilmoituksia tehdään kaivos- ja rakennusalan työntekijöistä.

Työterveyslaitoksen julkaisun Ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt 2021–2022 mukaan lähes kaikki ajankohdan ammattitautikuolemat johtuivat asbestialtistumisesta (232 kpl). Yli 65-vuotiailla vahvistettiin näinä kahtena vuotena asbestiammattitauteja noin 500 kpl. Työikäisten asbestiplakkitauteja vahvistettiin 59 kpl ja lisäksi yksittäisiä muita asbestisairauksia. Asbestille ei pystytä osoittamaan turvallista altistumistasoa.

Työterveyslaitoksen kanta on, että asbestityön turvallisuus on saatava tasolle, jolla uusien asbestisairauksien kehittyminen jää epätodennäköiseksi. Työntekijöiden pätevyysvaatimusten selkeyttä, työnantajan tapaa varmistaa henkilönsuojainten suojauskyky ja työsuojelun valvontamenetelmiä on uudistettava hallituksen esityksen mukaisesti.

Asbestityöntekijän pätevyys

Esitetty muutos (2 §) nostaa asbestipurkutyöntekijän pätevyysvaatimukset Perustuslain edellyttämälle tasolle. Samalla selkeytetään muissa maissa koulutettujen työntekijöiden pätevyyden osoittaminen. Säännösten on oltava asianmukaisella tasolla puututtaessa perustuslain oikeuksiin työn ja ammatin valinnan vapauksista ammattipätevyysvaatimuksilla, joilla perustellusti varmistetaan työntekijän, työpaikan ja ympäristön turvallisuutta.

Työntekijän terveyden ja turvallisuuden vaarantavissa töissä kaikilla työntekijöillä, riippumatta heidän kotimaastaan tai koulutustaustastaan, on oltava tarvittava koulutus ja osaaminen riskien hallintaan ja turvallisten työskentelytapojen noudattamiseen.

Työnantajien tulee varmistaa, että ulkomailta tulevat työntekijät täyttävät Suomen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaiset vaatimukset. Osaamisen ja pätevyyden asianmukainen tunnustaminen ja hyödyntäminen edistävät heidän integroitumistaan työmarkkinoille. Kun pätevyysvaatimukset ovat yhtenevät ja pätevyyden määrittää tietty viranomainen, prosessi on yksinkertaisempi sekä työntekijöille että työnantajille.

Lisäksi Työterveyslaitoksen kanta on, että asbestipurkajien koulutuksen sisältöä sekä suojaimia koskevaa asetusta asbestityön turvallisuudesta (798/2015) ja tämän asetuksen soveltamisohjetta tulisi uudistaa edelleen. Työterveyslaitos on antanut tähän liittyviä ehdotuksia asbestityöasetuksen muutoksia koskevassa lausunnossa, jonka diaarinumerot ovat VN/22356/2024 ja VN/22354/2024 (päiväys 25.4.2025).

Muutos julkisesta tietopalvelusta

Esitetty muutos (11 §) tekee mahdolliseksi, että viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) ei estä asbestipurkutyöluvista pidettävän rekisterin asianmukaista käyttöä.

Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminasta annetun lain muuttamisesta

Asbestipurkutyötä koskevan asetuksen ennakkoilmoituksessa vaadittaviin tietoihin (48 §) on ehdotettu seuraavia lisäyksiä: viimeisimmän hengityksensuojaimen tiiviystestauksen päivämäärä, työntekijän ammattipätevyys sekä erityisestä opetuksesta ja ohjauksesta annetun todistuksen päivämäärä.

Tiiviystestauksen sekä pätevyys- ja koulutusvaatimusten toteutumista voidaan valvoa nykyistä tehokkaammin, jos asbestipurkutyön ennakkoilmoituksessa vaaditaan työntekijäkohtaisesti viimeisen suojanaamarin tiiviystestauksen sekä koulutuksen ja työnohjauksen päivämäärät sekä ilmoitus ammattipätevyydestä. Samalla työnantaja havaitsee vastuunsa tehokkaasti, kun ilmoitukseen on kirjattava nämä kohdat.

Suomessa on asbestityötä koskevassa asetuksessa vaatimus suojanaamarin tiiviyden testaamiseksi asbestipurkutyössä. Vaatimuksen heikkoutena on, että testauksen toteutumista ei riittävästi valvota, eikä testausta tehdä kaikilla työpaikoilla systemaattisesti. Kun suojanaamari vuotaa, suojain ei ole optimaalisen tehokas, vaikka suojaimessa on puhallin. Kun asbestipurkutyötilassa pitoisuudet ovat suurimmillaan, suojaimen on oltava optimaalisen tehokas, jotta päästäisiin asbestialtistumisen sitovan raja-arvon alle.

Suojanaamareiden tiiviystestauksen osalta olisi perusteltua, että testausta vaadittaisiin asbestityöasetuksessa mainittujen töiden lisäksi aina, kun asbestille annetun sitovan raja-arvon alittuminen perustellaan kasvoille tiivistyvän hengityksensuojaimen käytöllä. Tämä olisi tärkeä lisäys, sillä tutkimusten mukaan työpaikoilla, joilla suojainten valinnassa ei käytetä tiiviystestausta, suojanaamari tiivistyy hyvin kasvoille vain 40–90 %:lla, suomalaisten tutkimusten mukaan noin 50 %:lla, työntekijöistä. Käyttäjät eivät itse pysty arvioimaan valitun suojaimen tiiviyden riittävyyttä. Ongelmana on myös, että työpaikoilla on puutteelliset suojainten valintaprosessit, jotka eivät huomioi työntekijöiden kasvojen erilaisia malleja ja kokoja.

Muiden jäsenvaltioiden toteuttamia toimia suojainten tiiviyden varmistamiseksi:

- Ranskassa asbestilainsäädäntö edellyttää hengityksensuojainten tiiviystestausta ISO 16975-3 standardin mukaisesti.
- Ruotsissa tiiviystestaus on pakollista kondensoivalla hiukkaslaskentamenetelmällä tai negatiivisella kontrolloidulla ilmanpaineella aina, kun työssä on käytettävä suojanaamaria. Standardi ISO 16975-3 on viitteenä käytettäville menetelmille.
- Useissa jäsenvaltioissa tiiviystestaus on suositeltu ja mahdollisesti ainoa riittäväksi katsottu keino varmistaa hengityksensuojaimen suojanaamarin tiiviys (mm. Puola, Saksa ja Alankomaat).

Työturvallisuuslaki

Esitetty Työturvallisuuslain säädöstekninen muutos (14 §, 14 a §) nostaa ajoneuvonosturin, kuormausnosturin ja torninosturin kuljettajien sekä satamanosturin ja kansikoneen kuljettajan ja rakennustyötä tekevän sukeltajan pätevyysvaatimukset Perustuslain edellyttämälle tasolle. Samalla selkeytetään muissa maissa koulutettujen työntekijöiden pätevyyden osoittaminen. Työterveyslaitos puoltaa ehdotettuja muutoksia.

Esitetyt muutokset Työterveyslain 52 §:ssä ja 57 §:ssä velvoittavat rakennuttajaa nimeämään rakennustyömaalle turvallisuuskoordinaattorin, jonka tehtävät on määritelty ja pätevyys asianmukaisesti varmistettu. Nämä muutokset parantavat lainsäädännön asianmukaisuutta Perustuslakiin nähden sekä korostavat työpaikkojen turvallisuuden varmistamisen oleellisuutta.

Antti Koivula
pääjohtaja

Tommi Alanko
johtaja

Viitteet:

Jussila, Kirsi; Rissanen, Sirkka; Kaisto, Jenni ja muut (2023). Hengityksensuojainten toimivuus työpaikalla kylmässä (HSTK II). Työterveyslaitos, ss. 137. Julkari: https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-091-1.

Linnainmaa, Markku; Kokkonen, Anna; Kulmala, Ilpo ja muut (2019). Asbestipurkutyön turvallisuuden ja siihen liittyvien testaus- ja mittaustoimintojen kehittäminen: AsbTest, Työterveyslaitos, ss. 189. Julkari: https://urn.fi/URN:ISBN:9789522618719.

Regli A, Sommerfield A ja von Ungern-Sternberg BS (2021). The role of fit testing N95/FFP2/FFP3 masks: a narrative review. Anaesthesia. 2021 76(1):91-100. doi: 10.1111/anae.15261. Epub 2020 Sep 15. PMID: 32932556.